

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)

Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)

Band: 58 (1973)

Heft: 1

Artikel: Planisaziun pastorala

Autor: Demund, Giusep

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-882061>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 26.07.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Planisaziun pastoral

1. Enzacons datums

La cumissiun da planisaziun pastoralia turitgesa edescha il zercladur 1971 sia broschura «Strukturmodell für die katholische Kirche im Kanton Zürich». Hans Cantoni, in dils editurs dalla broschura menziunada, presenta e discutescha, s'orientond vid il *model turitges*, pusseivladads per ina planisaziun da structura diocesana ils 15 da zercladur 1971 a Thalwil. Ils participonts dalla conferenza a Thalwil, ils decans digl entir uestgiu da Cuera ed enzacons laics, renconuschan la necessitat d'ina planisaziun pastoralia diocesana. Els secunvegan da formar enteifer la diocesa singulas regiuns e da planisar la pastoraziun da quellas cun proceder analogamein al *model scaffius* dalla cumissiun da planisaziun dil *cantun Turitg*. Ils organs da planisaziun, la cumissiun da planisaziun diocesana e la cumissiun da planisaziun per la regiun dil cantun Grischun seconstitue-schan ils 21 da settember 1971 a Cuera.

2. Il *model turitges*

La gruppera da specialists che ha elaborau il *model turitges* ha en emprema lingia formulau la finamira dalla lavur pastoralia. La finamira generala dalla pastoraziun ei vegnida circumscreta sco propagaziun dil reginavel da Diu. Da cheu han ins deduciu tschun pensums capitals dalla pastoraziun, numnadamein annunziazion, liturgia, dretg ed administraziun, pastoraziun e diaconia, survetsch el mund e vid il mund. Mintgin da quels pensums ei silsuenter vegnius dividius en pliras incumbensas generalas che selain tenor basegns detagliar vinavon en ulteriuras directivas parzialas. Ils iniziants dil *model turitges* constateschan expressivamein che lur catalog dallas finamiras pastoralas sebasi sin bien fundament teologic e sappi muort sia cumpleinadad ella diversificaziun survir a pleivs ed ad outras instituziuns religiusas sco manual.

La secunda part dalla lavur da planisaziun enumerescha e caratterise-scha ils purtaders dalla pastoraziun ella regiun dil cantun Turitg. Sco tals vegnan numnai il plevon, il cussegl pastoral parochial, ils organs administrativs dalla pleiv, il decanat, il vicari general, il cussegl pastoral cantunal e la cumissiun centrala, in organ semegliont al *Corpus Catholicum* en nies cantun.

Pensums e conlavrers pastorals vegnan ussa confruntai. Ins appliche-scha principis d'organisaziun daditg enconuschents ordeifer la Baselgia e postulescha ina clara repartizion dallas incumbensas e directivas formuladas allas singulas instituziuns pastoralas menziunadas. Plevöns, organs da pleiv e cussegls pastorals parochials ein tenor il concept organisatoric presentau surtut instanzas da decisiun. Las preparativas che precedan il conclus surprendan cumissiuns da lavour, medemamein la realisaziun che suonda la decisiun. Ils decanats ch'ins vul regiunalisar sut aspects pli efficients e meins arbitraris che tochen dacheu, surprendan specialmein pensums da coordinaziun. Ton ella pleiv sco el cantun ei il cussegl pastoral in gremi che cusseglio, *decida e realisescha*. Tuttas ulteriuras instituziuns existentas religiusas (uniuns, secretariats, casas ed asils religius) ella pleiv ed el cantun vegnan envidadas da cooperar.

Il model presentau duei vegnir realisaus entochen igl onn 1980. Sin quei termin duein las propostas fatgas che pretendan reforma ed adattaziun daventar realitat. Quella finamira selai realisar cun accentuar duront il proxim decenni onn per onn mintgamai dus auters ressorts da lavour sco urgents. La giesta da prioritad, che classifichescha l'urgenza dall'acziun els singuls ressorts, ei il resultat d'ina retscherca representativa tiel clerus ed ils catolics dil cantun Turitg.

Il project e sia realisaziun duei demussar en maniera concreta e detaglia-da ch'igl entir pievel da Diu ei cumpigliaus ed engaschaus tier ina derasa-zion universala ed intensiva dil reginavel da Diu. Quei mussament vul ins prestar per satisfar ad ina pretensiun teologica hodierna. La munconza da spirituals ei buc igl impuls primar per ventilar e fixar pusseivladads d'acziun e claras cumpetenzas en favur dil laic.

Prendend posiziun tier la planisaziun pastorala instradada, vi jeu persnalmein ni s'inclinar en devoziun avon il model turitges ni scarpar el en tocs, sepustond silla sutga pulstrada. Per far laudavaglias ei il problem dalla planisaziun pastorala memia serius. Per critica fulminonta mauncan a mi il plascher e la qualificaziun. Mias remarcas en connex culla planisaziun pastorala ein fretg da reflexiuns persunalas necessariamein munglusas. Encunter quei pareri persunal sa e duei ins far objecziuns.

3. Cussegls pastorals e model planisatori turitges

Tut ils documents dil davos concil fladan in spért pastoral. Sapientivamein ni casualmein ei il secund concil dil Vatican caracterisaus d'ina tem-pra meins ductrinara che biars concils precedents.

Il postulat teologic e pastoral da participar sper il spiritual era il laic vid il reginavel da Diu ei per quei motiv vegnius formulaus pli perschuatamentein e propagaus pli intensivamein che zacu avon. Returnond da Roma han ils conciliars beinprest sentiu ch'il proclamar in principi pastoral ei ina caussa, il realisar quei postulat denton tut in'autra. Bein selain ils organs per activar la participaziun dil laic tgunschamein crear. Nies cussegl pastoral diocesan ei seconstituius igl onn 1967 senza breigia enorma. Quel ha beingleiti sez postulau organs semeglionts per singuls cantuns, diversas regiuns e las pleivs. Cheutras ein ils organs per activar il laic vegni scaggi ton sco sur notg e disponan per part d'ina experientscha da plirs onns. Tgei muossa denton quella experientscha? Eis ei reussiu als organs scaggi per activar il laic da buca mo organisar quel, mobein era da tschaffar ed engaschar el?

A miu manegiar ei tochen oz il postulat conciliar da participar ed engaschar il laic realisaus mo per part e per ina pintga minoritad. Il motiv persuenter schai surtut ella moda e maniera co laic e spiritual s'entaujan els gremis scaggi per lur cooperaziun. Il laic ha cumbinau cun sia collaboraziun pretensiuns per part exageradas. Plaunsiu e supprimend beinenqual illusiu ves'el ch'el sa buca agir en in cussegl pastoral tuttina sco quei ch'el agescha en ina cumissiun parlamentara ni ell'uniun, dalla quala el fa part. Il spiritual che cooperesch en in tal gremi vesa che la collaboraziun pretenda dapli ch'in tec bunaveglia e ch'el sto sepertgirar permanentein dil prighel da duvrar il laic per ses intents segiramein buns. Naturalmentein han quels aspects differents adina puspei empalau la discussiun viers la damonda centrala: Tgei schai atgnamein ella cumpetenza da tgi? Ina risposta clara, constructiva e generalmein praticabla a quella damonda enquer'ins tochen oz adumbatten. Ins registrescha en quei connex silpli in per paucas tentativas digl Ordinariat e da Roma, tentativas per part disgraziadas, per part catastrofalias. Ils editurs dil «Strukturmodell für die katholische Kirche im Kanton Zürich» han il grond meret da ver tractau da rudien gest la damonda dalla repartiziun dallas incumbensas e cumpetenzas e da ver anflau per quella damonda urgenta ina risposta madira e perschuatente. Els han surpriu il postulat conciliar da participar il laic vid il reginavel da Diu ed illustrau en moda detagliada e concreta tgei che la realisaziun da quei postulat munta per la pastoraziun. Aschilunsch ch'il model da Turitg avisescha il laic e sia activaziun eis el a miu manegiar era per nossa regiun in beinvegniu muossavia.

4. Resalvas enviers il model turitges

La broschura che presenta il model turitges ei edida dalla cumissiun da planisaziun pastoralia dil cantun Turitg. Il model turitges ei vegnius recommandaus allas ulteriuras cumissiuns da planisaziun pastoralia dalla dioce-sa da Cuera sco manual. Quels fatgs pon leventar l'impressiun ch'il model turitges seigi en damondas da planisaziun pastoralia ina sort fibla indispensabla da planisaziun. Tgi che etichettescha il model turitges cun fibla da planisaziun engascha quel per ina finamira, alla quala el po buca satis-far. Igl integrar organs pastorals scippi danie e dacuort ella structura tradi-zionala della Baselgia, il proponer repartiziun in'efficienta dils pensums pastorals hodierns sin tut ils purtaders existents dalla pastoraziun sa es-ser ina premissa necessaria per ina planisaziun pastoralia. Cun planisa-ziu el senn cumplein dil plaid ha quei tut denton mo in connex indirect. Il model da Turitg plaida bein digl onn 1980 sco termin per la realisaziun finala dallas finamiras involvidas en siu concept. Quei daventa denton bu-ca en quei senn ch'ins sedamonda, co las incumbensas pastoralas mo-mentanas vegnan a sesviluppar enteifer il proxim decenni e tila ordlunder directivas per l'acziun previda. Fixond igl onn 1980 sco termin da realisa-ziu resalv'ins sulettamein in spazi da temps d'in decenni per realisar quei ch'ins anfla cheu ed uss per giavischeivel e necessari. Resalvas tem-poralas per tals intents ein concessiuns tacticas e buca enzennas da te-nuta prospectiva, in aspect essenzial per tutta planisaziun.

Per la repartiziun dallas incumbensas pastoralas sils singuls purtaders dalla pastoraziun lavura il model turitges cun criteris classics dalla duc-trina d'organisaziun derasada ell'economia privata. Ils criteris necessaris per quei proceder vegnan erui cun analisar in'acziun en sias funcziuns parzialas. Talas ein la funcziun da planisaziun, la funcziun da lavur prepa-ratoria, la funcziun da decisiun, la funcziun da realisaziun, la funcziun da coordinaziun e controlla.

Tier in'acziun concreta surprendan differentas instanzas ina u pliras funcziuns parzialas. Aschia ei, per numnar in exemplu pratic, il cussegli pastoral d'ina pleiv l'instanza da decisiun per damondas da caritas. Per la lavur preparatoria e la realisaziun da projects en quei ressort postule-scha il model da scapir in'atgna gruppa da lavur subordinada al cussegli pastoral. En quei connex ston ins menziunar che bia observaziuns ch'ins ha fatg novissimamein ell'industria plaidan plitost encunter che per il sur-schar la decisiun e la realisaziun d'ina acziun a differentas instanzas. Ins constatescha ch'ina instanza cumpetenta per la decisiun decida auter e meglier, sch'ella ei el medem temps responsabla per la realisaziun d'in

project. Ins registrescha era che l'instanza cumpetenta per la realisaziun s'engascha pli intensivamein, sch'ella posseda sper la funcziun da realisaziun era quella da decisiun. Cun curreger ils criteris da repartiziun en quella direcziun seschass in'inflazion da cumissiuns, gremis e gruppas da lavur evitar. Quei savess esser in basegns gest en nossa regiun, nua che las singulas pleivs han buca dimensiuns quasi illimitadas sco el cantun Turitg. Quei savess era esser in basegns, sch'ins patratga vid la damonda, tgei che duei schabegiar el futur cun tut las uniuns religiusas gia existentes. Las uniuns religiusas existentes vegnan tractadas da schen-derletga entras il model turitges. Ins serestrenscha sin in'invitaziun allas uniuns da cooperar e gnanc fa l'emprova d'integrar ellas el model e d'intercurir lur dretg e lur aspects d'existenza pil futur.

La gliesta da prioritad che classifichescha l'urgenza d'acziun els singuls ressorts duront il proxim decenni ei, sco gia constatau, il resultat d'ina retscherca tiel clerus ed il pievel catolic dil cantun Turitg. Tier la retscherca exequida cun metodos sociologicas secumprovadas ha mintga interro-gau retschiert ina gliesta da 19 pensums pastorals e l'incumbensa d'indi-car tgei pensum che seigi da sligiar sco emprem, tgeinin sco secund e.a.v. Il resultat final da quella rangaziun muossa che la Baselgia catolica dil cantun Turitg vul realisar il pli emprem tuts postulats en connex culla formaziun religiusa. Sco problems che ston vegin tractai urgentamein, denton buca fetg urgentamein, taxesch'ins el cantun Turitg damondas da liturgia (rang 10), problems ecumens (rang 11) e problems dallas mis-siuns e digl agid internaziunal (rang 12). Buca schi spert paron ils catolics turitges da vuler s'occupar dils suandonts temas: Pastoraziun dil luvrer e hosp jester (rang 15), il ressort lavur ed economia (rang 17) ed il ressort politica e pressa (rang 19). Sco usitau muossa quella retscherca bia, igl essenzial zuppenta denton era ella.

Il resultat dalla retscherca lai buca eruir ils motivs ch'ein stai decisivs per la rangaziun ch'ei succedida exclusivamein sut aspects d'ina urgenza temporara. Igli ei per mei, ch'enconuschel fetg mal la Baselgia turitgesa, perquei quasi nunpusseivel da trer ord la retscherca conclusiuns eviden-tas davart il maletg da Baselgia ch'il catolic turitges posseda. Tuttina para la retscherca fatga d'indicar che la Baselgia turitgesa ei ualti introvertida e fixada oravontut sin ses problems interns. Sco laic damondel jeu il teo-log, schebein el sa sefraternisar cul patratg da cementar ina tala vesta dalla Baselgia en in program d'acziun concepius e precisaus per in de-cenni?

Giusep Demund